

SAMPI

Saaristomeren Ammattikalastus Pinnalle -projekti

Kalatalouden ja merenkulun koulutussäätiö

7.12.2000 – 30.4.2006

SAMPI -projektikonaisuus oli rahoitettu EU:n elinkeinokalatalouden rakenneohjelman toimenpiteestä nro 4.4b, Alan ammattikunnan toteuttamat toimet. Varsinais-Suomen TE-keskuksen myöntämästä rahoituksesta 50 % oli EU:n (KOR) rahoitusosuutta ja 50 % kansallista.

SAMPI –projektikonaisuus päättyi 30.4.2006

SAMPI -projektin kotisivut sulkeutuvat vuoden 2006 lopulla. Mahdollisten uusien ammattikalastuksen kehittämishankkeiden kotisivut avataan Suomen Ammattikalastajaliiton SAKL:n sivujen yhteyteen osoitteessa www.sakl.fi

Hankkeen vaiheiden taustaa ja historiaa:

SAMPI I 7.12.2000 – 31.12.2001

Idea hankkeeseen tuli Saaristomeren alueen ammattikalastajilta

=> hankkeen suunnittelijana ja toteuttajana toimi paikallinen ammattikalastajayhdistys Saaristomeren Ammattikalastajat ry.

SAMPI ykkösen tavoitteena oli selvittää ammattikalastuksen nykytila Saaristomerellä, laatia selvityksen pohjalta ammattikalastukselle strategia ja käynnistää strategian pohjalta kehittämistoimenpiteet.

- Selvityksen tuloksena oli julkaisu ”Ammattikalastuksen nykytila Saaristomerellä ja strategia vuosille 2002 – 2006” (Saarinen M. & Saarinen T.), jossa tärkeimmiksi kehittämistoimenpiteiksi todettiin

- rakenteellisesti täydennetyn ja toimivan kylmäverkon luominen
- uudenaikaistaa pyyntimenetelmiä ja pyydyksiä

=> laadittiin jatkosuunnitelma, **SAMPI II**

SAMPI II (vaiheet 1 – 3) 1.1.2002 – 30.4.2006

Hankkeen tavoitteiksi määriteltiin:

”**SAMPI II**:n tavoitteena on luoda Saaristomeren pienimuotoiselle rannikkokalastukselle sopivat edellytykset tuottaa laadukasta kalaa taloudellisesti kannattavasti ja vastuullisesti. **SAMPI II** kehittää Saaristomeren alueelle toimivaa kylmäverkkoa, kouluttaa ammattikalastajia saaliin jäähdyttämiseen sekä uudenaikaistaa pyyntimenetelmiä ja pyydyksiä, ammattiaan jatkavien tai uutena aloittavien kalastajien motivoimiseksi”.

- Hanke oli kolmivaiheinen, joihin rahoitus haettiin erikseen
- Ykkös- ja kakkosvaiheet veti edelleen Saaristomeren Ammattikalastajat ry, mutta kolmannen vaiheen alkaessa (1.4.2004) rahoituksen hakijaksi tuli Kalatalouden ja merenkulun koulutussäätiö (Suomen kalatalous- ja ympäristöinstituutti). Samalla projektin toimialue laajeni Selkämerelle aina Merikarvialle asti. (raja Saaristomeren ja Selkämeren välille on vedetty Lokalahden kohdalle, joka vielä kuuluu Saaristomereen)
- Hankkeen ”omistajan” vaihtumisesta huolimatta projektin kolmannessa vaiheessa sen toteuttajina toimivat paikalliset ammattikalastajayhdistykset Saaristomeren Ammattikalastajat ry ja Selkämeren Ammattikalastajat ry.

Kylmäverkko

Konsulttina toimi Tero Laukkanen (Kalapriima Ky)

- kalastajien koulutus ja motivointi laatutyöskentelyyn ja jäiden käyttöön
 - suurin osa Saaristomeren alueen 1-ryhmän ammattikalastajista on saanut joko henkilökohtaista koulutusta ja oman tilanteensa arviointia, tai kalastaja on osallistunut konsultin pitämiin ryhmäkoulutustilaisuuksiin
- kuntien informointi jääasemien ja tarvittavien rakenteiden tarpeesta
 - Jääasemat saatiin Taivassaloon (6/2003) ja Merimaskuun (12/2005)

Pyydyskehittelyn osahankkeet

- Selektiiviset ahvenryvät
- Ahvenen rysäsaaliin lajittelun kehittäminen

- Silakkapaunettien ponttonikehikot (paunetti = avorysä)
- Push Up -rysiä koekalastukset ja prototyypin kehittäminen suomukalan kalastukseen

Koekalastukset vuokratyövoimilla tuottivat kalastajille koemahdollisuuden, jota ei olisi ilman tukea tapahtunut

- Saaristomerellä konsulttina toimi Vesa Tschernij (Iconex Oy)
- Selkämerellä konsulttina toimi Markku Saiha (Paapuuri Oy)

- Push Up -rysiä koentatekniikan kehittäminen

Muu toiminta

- SAMPI** kotisivut
- ”Ammattikalastuksen tila Saaristomerellä ja strategia vuosille 2005 – 2013” valmistui joulukuussa 2005. On käännetty myös ruotsinkielelle ja lyhennetty versio englannin kielelle
- SAMPI** –projekti vastasi kalastajille järjestetyn perusturvallisuuskurssin kustannuksista

Tilatut selvitykset

- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL 2003: ” Kirjallisuus- ja internet selvitys kalapyydyksistä ja pyyntimenetelmistä”
- Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2003: ”Verkon solmuvälin suurentamisen vaikutus Saaristomeren ammattikalastuksen kuha- ja ahvensaaliisiin” osoitteessa http://www.rkti.fi/tiedotteet/suurempi_verkkojen_silmakoko.html
- Paapuuri Oy 2005: ”Rannikkokalastuksen tila Selkämerellä”
- Suomen kalatalous- ja ympäristöinstituutti 2006: ”Ammattikalastajan omavalvontasuunnitelma”

SAMPI II:n 3. vaiheen johtoryhmä oli:

ammattikalastaja Olavi Sahlstén (puheenjohtaja), Saaristomeren suomenkielinen saaristo
ammattikalastaja Ismo Johansson, Saaristomeren ruotsinkielinen saaristo
ammattikalastaja Ari Uusimäki, Selkämeri
toiminnanjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL
rehtori Kari Penttinen, Suomen kalatalous- ja ympäristöinstituutti

Projektikoordinaattorina ja johtoryhmän sihteerinä toimi Maria Saarinen

Projektin tulosten pohdintaa

SAMPI -projekti oli elinkeinon oma hanke, eli ammattikalastajat olivat itse mukana suunnittelemassa sitä sekä jäsenenä johtoryhmässä. Tämä menettely takasi sen, että kalastajat kokivat hankkeen omakseen. Myös tiedonkulkua voitiin varmistaa tällä tavalla.

Kehittämisen viestin perille meno vaikeutui käytännön kalastuksen käydessä monin paikoin mahdolliseksi hylkeen takia. On vaikea sanoa, mikä projektin vaikutus olisi ollut ilman hyljeongelmaa. Koska ongelma koskettaa nykyisin jo kaikkia Saaristomerenkin ammattikalastajia, epäilemme, että hylkeen vaikutus on ollut dramaattinen.

Kalastajat saivat projektin aikana mahdollisuuden tutustua kehitettyihin ja uusiin pyydyksiin. Selkämerellä moni kalastaja on **SAMPI** -projektin kokeilujen pohjalta uskaltanut hankkia omia Push Up -rysiä, jotka saattavat alueen lohen ja siiankalastajille olla apuna taistelussa hyljettä vastaan.

Maa- ja metsätalousministeriö päätti tammikuussa 2005 tuesta ammattikalastajien hylkeenkestäviin pyydyksiin. MMM käytti päätöksen pohjana **SAMPI** -projektin puitteissa laadittua kannattavuuslaskelmaa, joka oli osa Vesa Tschernijn raportista ”Onko lohen ja siian ammattimainen rysäpyynti kannattavaa?” Raportin pohjamateriaalina oli lohen ja siian pyynnissä Suomen merialueella vuonna 2004 pyynnissä olleiden Push Up -rysiä saalistilastoja ja muita kalastukseen kannattavuuteen vaikuttavia tietoja. Viisi tarkkailussa mukana olleista rysistä oli **SAMPI** -projektin vuokrariysiä Selkämerellä. Pitkälti raporttimme ansiosta tukiprosentti saatiin alun perin kaavailtua korkeammaksi!

Saaristomerellä nykyisen tyyppisistä Push Up -rysiä ei ole apua. Kuha on täällä ammattikalastuksen selkäranka, ja kuhasta 95 prosenttia saadaan verkoilla. Myös pääosa muista tärkeistä saalislajeista kuten ahven, siika ja hauki saadaan verkoilla. Verkkokalastusmuodolle ei ole olemassa hylkeenkestävää ratkaisua. Hylkeenkestävän suomukalapyydysten kehittäminen Saaristomeren olosuhteisiin onkin vasta aivan alussa.

On todennäköistä, että ellei hyljeongelmaan löydetä ratkaisua aivan lähiaikoina, ammattikalastus Saaristomerellä päättyy. Kalastajat saattavat vielä selviytyä arkipäivän vaatimuksista pienen saaliinsa tai säästöjensä turvin, mutta investointeihin ei enää varaa ole.

Kylmäverkkoprojektien tulokset tulevat konsultin mukaan aina viiveellä, kun jään käyttöön opitaan ja sen hyödyt havaitaan käytännössä. Suurimmalla osalla Saaristomeren alueen ammattikalastajista on nyt kuitenkin mahdollisuus tehdä laatutyötä, mikäli ylipäättään pystyy kalastamaan.

1-ryhmän ammattikalastajien määrä **SAMPI** -projektin alkuperäisellä alueella, Saaristomerellä, oli 197 vuonna 2000. Vuonna 2003 määrä oli pudonnut 146:een ja vuoden 2006 alussa määrä oli lähes ennallaan; 149.

Selkämerellä vastaavat luvut olivat 119 vuonna 2003 ja 128 vuoden 2006 alussa.